

ANKARA SANAYİ ODASI

İRAN İSLAM CUMHURİYETİ

ÜLKE NOTU

Araştırma ve Yönlendirme Müdürlüğü

06 Eylül 2016

İÇİNDEKİLER

1-Ülke Künyesi

2-İran İslam Cumhuriyeti'nin Dış Ticareti

3-Türkiye ile İran İslam Cumhuriyeti Arasındaki Ticari İlişkiler

4-Ekler (Tablolar)

- 1- İran İslam Cumhuriyeti'nin Dış Ticaret Göstergeleri
- 2- İran İslam Cumhuriyeti'nin İhracatında Önemli Ürünler
- 3- İran İslam Cumhuriyeti'nin İthalatında Önemli Ürünler
- 4- İran İslam Cumhuriyeti'nin Ülkeler Bazında İhracatı
- 5- İran İslam Cumhuriyeti'nin Ülkeler Bazında İthalatı
- 6- Türkiye'nin İran'a İhracatında Başlıca Ürünler
- 7- GSYİH'nin Sektörlere Göre Dağılımı
- 8- İki Ülke Arasındaki Ticaretin Altyapısını Düzenleyen Anlaşma ve Protokoller

5-İran İle Ticarete Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri

1- Ülke Künyesi

Başkent	Tahran
Resmî dil(ler)	Farsça
Yönetim biçimi	İslam Cumhuriyeti
Kuruluş	Medler MÖ 625 Safevi Devleti 1501[3]
Yüzölçümü	1.648.195 km ²
Nüfus	78.972.000 (2015-IMF)
Gayri Safi Yurt İçi Hasıla - GSYİH (Milyon \$)	393.495 (2015-IMF)
Kişi Başına Düşen GSYİH (\$)	17,140 (2015-IMF)
Büyüme Oranı (%)	% 0,50 (2015-IMF)
Para birimi	İran riyali
Zaman dilimi	GMT'den 3,5 saat, Türkiye saatinden 1,5 saat ileridedir.
Coğrafi Konum	Tarihi İpek Yolu sayesinde eski çağlardan bu yana Avrupa ve Asya'nın kesişme noktasında yer alan İran'ın stratejik konumu, ülkede petrolün keşfi ile daha da önemli hale gelmiştir. Ham petrol taşımacılığının yoğun olarak yapıldığı Umman Körfezi, Basra Körfezi ve Hazar Denizi'ne kıyıları olan İran; Türkiye (499 km), Afganistan (936 km), Irak (1458 km), Pakistan (909 km), Türkmenistan (992 km), Azerbaycan (432 km), Nahcivan (179 km) ve Ermenistan (35 km) ile sınıra sahiptir. Engebeli ve dağlık arazilerin yanı sıra çöllerle kaplı düzlüklere de sahip olan İran topraklarının % 9,78'i ekilebilir arazilerden, % 1,29'u da düzenli hasat sağlanan alanlardan oluşmaktadır.
Siyasi ve İdari Yapı	Şah yönetimi 11 Şubat 1979 tarihinde devrilmiş ve ülkede aşama halinde dini esasa dayalı bir devlet düzeni kurulmuştur. İran'da gücün ulema ile halk tarafından seçilen temsilciler arasında hiyerarşik olarak paylaşıldığı, dini teokrasi ile Başkanlık sistemi karışımı kendine özgü bir yönetim biçimi hakimdir. Başbakanlık Kurumu bulunmamakta olup; yürütme erki 4 yıllık dönemler için gizli oy prensibi ile yapılan genel seçimlerde seçilen Cumhurbaşkanı'nın elindedir. İran'da kuvvetler ayrılığı prensibi geçerli olmakla beraber, erkler dini liderin denetimine tabidir. Mevcut dini lider, İslâm Cumhuriyeti'nin kurucusu Humeyni'den sonra seçilmiş olan Ayetullah Ali Hameneyi'dir. Nizami ordu, Devrim Muhafızları, İçişleri Bakanlığı ve istihbarat kuruluşları doğrudan Dini Lidere bağlıdır. Dini Lider İçişleri Bakanlığı üzerindeki yetkilerini Cumhurbaşkanı'na devredebilir.
Hukuki Yapı	Devlet Uzlaştırma Konseyi: Humeyni tarafından din adamı ağırlıklı Anayasayı Koruyucular Konseyi ile İslâmi Danışma Meclisi arasında yasama sürecine ilişkin ortaya çıkabilecek uzlaşmazlıkların giderilmesi amacı ile kurulmuştur. Anayasa değişiklikleri konusunda Dini Lidere görüş bildirir. Ayrıca, Meclis ve Anayasayı Koruyucular Konseyi arasında ortaya çıkan görüş ayrılıklarını inceleyerek alınacak nihai tutum konusunda Dini Lidere öneride bulunur. İslami Danışma Meclisi: 4 yıllık dönemler için halkın doğrudan ve gizli oy ile seçtiği 290 milletvekilinden oluşan İran Meclisi, sadece bir yasama organı niteliğinde olmayıp; idarenin tüm eylem ve işlemlerinde inceleme ve araştırma yapma yetkisine sahiptir. Danışma Meclisi, Anayasaya ve ülkenin resmi mezhebine aykırılık teşkil edecek kanun yapamaz. Bu durumun tespiti, Anayasal bir kurum olan Anayasayı

	Koruyucular Konseyi'nin sorumluluğuna tabidir. Kanun teklifi Bakanlar Kurulu Üyelerinin ortak kararı, kanun tasarıları ise en az 15 milletvekilinin talebi ile meclise sunulur. Yasama Devredilmezliği ilkesi geçerli olan İran'da bu kuralın tek istisnası, zorunluluk halinde belirli kanunlarla sınırlı olmak üzere iç komisyonlara Kanun hazırlama yetkisi verilebilmesidir. Anayasayı Koruyucular Konseyi: Dini Liderlik Makamınca seçilen güncel bilgilere sahip 6 kişilik hukukçu heyetinden oluşan Anayasal bir kurumdur. 6 yıllık dönemler itibarıyla görev yapan bu kurumun başlıca görevi; İslâmi Danışma Meclisi kararlarının Anayasa'ya ve Devletin resmi mezhebine uygunluğunu denetlemektir. İran'da yargı erki, yasama ve yürütmeden tam bağımsız olarak iş görmektedir. Adalet Bakanlığı, yargı ve yürütme erkleri arasındaki koordinasyonu sağlamakla yükümlüdür. Yargı erkinin işleyişinden, Dini Lider tarafından içtihat verme yetkisine haiz ulema arasından 5 yıllık süre için atanan Yargı Erki Başkanı sorumludur. İran devriminin ardından mevcut Kara Avrupası Hukuk Sistemi, İslâm Hukuku ile birleştirilerek oluşturulan İran hukuk sisteminde, İslâm hukuku daha çok aile hukuku ve ceza hukuku alanlarında uygulanmaktadır.
Nüfus ve İşgücü Yapısı	Resmi verilere göre 78.972.000 nüfusa sahip olan İran nüfusunun % 23,9'u 0-14 yaş arasında, % 71,1'i 15-64 yaş arasında ve % 5,1'i 65 yaş ve üstüdür. Ülkenin yaş ortalaması 27.4'dür. Nüfusun yaklaşık % 70'i kentlerde yaşamakta olup; okur-yazarlık oranı % 77'dir. Haziran 2014 itibarıyla işgücünün % 25'i tarım, % 31'i sanayi ve % 45'i hizmetler sektöründe istihdam edilmektedir.
Doğal Kaynaklar ve Çevre	İran'ın başlıca doğal kaynakları; petrol, doğal gaz, kömür, krom, bakır, demir cevheri, kurşun, manganez, çinko ve sülfürdür. Ülkenin başlıca tarım ürünleri; buğday ve pirinç gibi hububatlar, şeker pancarı, şeker kamışı, meyveler, kabuklu yemişler, pamuk, süt ürünleri, yün ve hayvardır. İran sanayisi; petrol, petrokimyasallar, gübreler, sodyum hidroksit, tekstil, çimento vb inşaat malzemeleri, gıda işleme (özellikle şeker ve bitkisel yağ üretimi) ve metal işleme sektörlerinde yoğunlaşmıştır. Kentlerde taşıt emisyonları, rafineriler ve sanayi atıkları kaynaklı olarak hava kirliliği görülmektedir. Ormanlık alanların tahribi, hayvanların aşırı otlatılması, çölleşme, Basra Körfezi'nde petrol kirliliği, sulak arazilerin kuraklaşması, toprağın tuzlanması, içme suyu kaynaklarının yetersizliği, kanalizasyon atıklarının yol açtığı su kirliliği ve sanayi atıklarından doğan kirlenme ülkenin başlıca çevresel sorunlarıdır.
Ekonomik Yapı	Irak savaşı sonrasında savaşta can kaybı veren ailelere yardım amacıyla kurulan vakıflar (bonyad); geniş vergi muafiyetleri, sübvansiyonlar ve işgücü avantajları ile son derece etkili hale gelmiş devlet tekelleridir. İran ekonomisinin % 40'ı doğrudan, % 45'i de "bonyad" olarak adlandırılan vakıflar aracılığı ile dolaylı olarak devletin kontrolündedir. Kalan ekonomik faaliyetlerin % 15'i ise, muhafazakâr işadamlarının (bazaar) elindedir. Yurt dışında tahsillerini tamamlayıp İran'a geri dönen kişilerden oluşan, Batılı anlamda faaliyet gösteren özel sektör de canlanma eğilimindedir. Dünya kesinleşmiş ham petrol rezervlerinin % 11,5'ine (Suudi Arabistan ve Kanada'nın ardından 3. sırada) sahip olan ve dünyanın en büyük 3. petrol üreticisi olan İran, doğalgaz rezervleri açısından da Rusya'nın ardından 2. sırada yer almaktadır. İran'ın ihracat gelirlerinin

	% 80-90'ı, bütçe gelirlerinin ise % 40-50'si petrolden elde edilmektedir. İran, nükleer faaliyetlerine ilişkin Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin aldığı kararlar nedeniyle ekonomik yaptırımlara tabidir. Bu yaptırımlar daha çok İran'ın uluslararası faaliyette bulunan banka ve temsilciliklerini ve İran ile iş yapan belli şirketlere finansman sağlayan kurumlarını hedef almaktadır. Diğer taraftan P5+1 ülkeleri (BM Güvenlik Konseyi'nin 5 daimi üyesi - ABD, İngiltere, Fransa, Çin ve Rusya- ile Almanya) ile İran arasında yürütülen Müzakereler sonucu Ocak ayı itibarıyla ambargolar kaldırılmış olup, bankacılık ve finans alanı dahil olmak üzere tüm uygulamaların normalleşmesi beklenmektedir.

2- İran İslam Cumhuriyeti'nin Dış Ticareti

İran'ın petrol ve doğal gaz ihracatından elde ettiği gelirlere bağlı olarak kesin olmayan verilere göre 2012 yılı ihracatı 84 milyar dolar, ithalatı ise 53 milyar dolar civarındadır. 2013 yılında ise ambargonun da etkisiyle dış ticaret hacminde ciddi bir azalma gerçekleşmiştir. Söz konusu yıl içerisinde ülkenin ihracatı 64,5 milyar dolar seviyesinde gerçekleşirken, ithalatı da 45,8 milyar düzeyine gerilemiştir. 2014 yılında ise İran'ın ihracatı 65,6 milyar dolar ithalatı da 55,6 milyar dolar olmuştur. 2014 yılında İran'ın ihraç ürünlerinin büyük bölümünü ham petrol ve işlenmiş petrol ürünleri geri kalan kısmını da büyük ölçüde madenler oluşturmaktadır.

İran ağırlıklı olarak Çin, Hindistan, Güney Kore, Türkiye ve Almanya'dan alım gerçekleştirmektedir. İran'ın 2014 yılı ihracatını gerçekleştirdiği başlıca ülkeler Çin, Hindistan, Türkiye, Japonya ve Güney Kore'dir. Gerçekleştirilen ihracatın büyük kısmını ham petrol oluşturmaktadır.

3- Türkiye ile İran Arasındaki Ticari İlişkiler

İran ile 1996 yılında 1 Milyar Dolar civarında olan dış ticaret hacmimiz, 2008 yılı itibarıyla 10 Milyar Dolar'ı aşmıştır. Türkiye aleyhinde seyreden dış ticaret dengesi, İran'dan doğal gaz ithalatı ile birlikte son yıllarda daha da artmış ve 2013 yılı itibarıyla 14 Milyar Doların üzerinde gerçekleşmiştir. 2014 yılında 13 Milyar Dolar, 2015 yılında 9 Milyar Dolar tutarında dış ticaret hacmine ulaşılmış olup iki ülke arasındaki dış ticaret dengesi Türkiye aleyhine ilerlemektedir.

Türkiye-İran Dış Ticaret Değerleri (1000 Dolar)

Yıllar	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2013	4.192.511	10.383.217	14.575.728	-6.190.706
2014	3.886.190	9.833.290	13.719.480	-5.947.100
2015	3.663.760	6.096.254	9.760.014	-2.432.494
2016 (31 Temmuz)	2.897.846	2.502.928	5.400.774	-394.918

Kaynak: TÜİK

Dışa kapalı ekonomik yapısı, uyguladığı dış ticaret kontrolleri, yüksek gümrük tarifeleri, tarife dışı engeller, bankacılık ve ödemeye ilişkin sorunlar, iki ülke arasındaki ulaşım ağlarının yetersizliği ve sınır kapılarında karşılaşılan sorunlar gibi engeller nedeniyle 2003 yılına dek İran ile ticari ilişkilerimizin boyutu istenen düzeyde gerçekleşmemiştir. Benzer sebeplerle İran pazarında Türk firmaları ile rekabet edecek Avrupa firmalarının sayısı da sınırlıdır. Böyle bir ortamda Türkiye'nin İran

ile coğrafi ve kültürel bağlarını kullanarak pazarda mevcut Türk malı imajını daha da geliştirmesi ve diğer ülkelere kıyasla rekabet avantajı kazanması mümkün görülmektedir. İnan aynı zamanda Türkiye'nin Orta Asya pazarlarına ağılımlında da en kısa güzergahtır.

2012 yılında Türkiye'nin İnan'a ihracatında önem arz eden başlıca ürün grupları; altın,elik profil, lif kevha, otomotiv yan sanayi ürünleri, sentetik iplik, cam mutfak eşyası, mobilya ve beyaz eşya başta olmak üzere çok çeşitli sanayi ürünleri sayılabilir.

2014 yılında Türkiye'nin İnan'a ihracatında önem arz eden başlıca ürün grupları; altın,elik profil, lif kevha, otomotiv yan sanayi ürünleri, tütün ürünleri, sentetik iplik, inşaat aksamı, plastik levha ve elektrik moturları başta olmak üzere çok çeşitli sanayi ürünleri sayılabilir.

İhracat Potansiyeli Olan Başlıca Sektörler

İnan ekonomisi bir dönüşüm yaşamaktadır. Özellikle turizm, enerji, bankacılık, petrokimya, telekomünikasyon, ulaştırma ve otomotiv sektörlerinde büyük fırsatlar sunulmaktadır.

İnan'ın turizm altyapısı uluslararası standartlarda geniş bir turist kitlesini ağırlamak için yeterli değildir. İnan'ın turizm altyapısının oluşturulmasında, özellikle havaalanı, karayolu, otel ve konaklama tesislerinin inşaası, modernizasyonu ve işletilmesi konusunda iş imkanları mevcuttur. Ayrıca İnan ile deniz taşımacılığı konusunda, özellikle Hazar Denizi'nde ve Karadeniz'de ortak faaliyetler yürütülebilir.

4- Ekler (Tablolar)¹

Tablo 1 - İran İslam Cumhuriyeti'nin Dış Ticaret Göstergeleri (Milyar Dolar)

Yıl	İhracat	İthalat	Denge	Hacim
2008	106,4	58,6	47,8	165
2009	65,2	52,1	13,1	117
2010	83,8	54,7	29,1	138,5
2011	130,5	68,3	62,2	198,9
2012*	84,1	53,3	30,8	137,5
2013*	64,5	45,8	18,7	110,3
2014	73,8	53,6	20,22	127,5

Tablo 2 - İran İslam Cumhuriyeti'nin İhracatında Önemli Ürünler (1000 dolar)

GTİP 4'lü	Ürün Adı	2012*	2013*	2014
2709	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	52 680 753	37 693 033	39 369 389
9999	Başka yerde belirtilmemiş ürünler	11 064 241	9 342 390	21971
3901	Etilen polimerleri (ilk şekillerde)	2 274 582	2 646 654	3 246 326
2601	Demir cevherleri ve konsantreleri	1 824 957	2 395 249	1 410 369
2905	Asiklik alkoller vb. Halojenlenmiş, sülfolanmış, nitrolanmış/nitrozalanmış türevl	1 626 721	1 802 636	1 536 979
0802	Diğer kabuklu meyveler (taze/kurutulmuş) (kabuğu çıkarılmış/soyulmuş)	760 193	642 026	1 602 425
2902	Siklik hidrokarbonlar	892 754	823 172	1 495 418
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	2 635 630	1 713 014	993 826
2703	Turb (turb döküntüleri dahil)	51 754	378 803	Belirtilmemiş
3102	Azotlu mineral/kimyasal gübreler	1 090 098	819 567	644 084
7208	Demir/çelik sıcak hadde yassı mamulleri-genişlik 600mm. Fazla	175372	203 713	914 134

¹ Kaynak: Trade Map-ITC

2814	Saf amonyak/amonyağın sulu çözeltileri	405 412	263 415	331 465
2713	Petrol yağlarının/bitümenli minerallerden elde edilen yağların kalıntıları	192 706	220 480	1 335 496
2523	Çimento	126 633	245 553	885 366
2503	Her nevi kükürt (süblime, presipite ve koloidal kükürt hariç)	234 580	132 808	51 282
3902	Propilen ve diğer olefinlerin polimerleri (ilk şekillerde)	64 768	140 133	178 624
7601	İşlenmemiş alüminyum	315 923	247 825	330 921
7403	Arıtılmış bakır, işlenmemiş bakır alaşımları	250 207	110 616	312 450
2716	Elektrik enerjisi	82 833	70 684	Belirtilmemiş
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	2 415 873	443 058	3 981 331
0806	Üzümler (taze/kurutulmuş)	185 719	202 650	266 119
2610	Krom cevherleri ve konsantreleri	109 016	101 338	81 047
5701	Düğümlü, sarmalı halılar, yer kaplamaları	160 119	151 985	334 598
2714	Bitümen ve tabii asfalt katranlı kumlar asfaltit ve asfaltlı kayalar	111 809	113 200	14 760
7901	İşlenmemiş çinko	208 444	98 854	169 370
2515	Mermer ve traverten, ekosin su mermeri, kireçli taşlar	131 396	122 358	86 389
2712	Vazelin; parafin, yağlı mum, ozakerit, linyit mumu, turb mumu vb.	72 463	79 211	276 883
0804	Hurma, incir, avokado ve guava armudu, mango, mangost (taze/kurutulmuş)	83 227	91 178	246 288
0707	Hıyarlar ve kornişonlar (taze/soğutulmuş)	76 798	87 833	110 566
0104	Koyun ve keçiler	53 510	66 811	74 579
0504	Hayvan bağırsak, mesane ve midesi (taze/soğutulmuş/dondurulmuş vs.)	87 729	77 978	119 140
0910	Zencefil, safran, zerdeçal, kekik, defne yaprakları, köri ve diğer baharat	80 556	75 190	238 854
2603	Bakır cevherleri ve konsantreleri	360 638	102 918	19 792
3907	Poliasetaller, diğer polieterler, epoksit-alkid reçineler vb (ilk şekilde)	166 684	79 671	122 212
2901	Asiklik hidrokarbonlar	456 458	94 112	379 485

7209	Demir/çelik yassı mamul, soğuk haddelenmiş kaplanmış (600mm. Den geniş)	12 518	10 224	125 521
3904	Vinil klorür/halojenli diğer olefin polimerleri (ilk şekilde)	51 616	67 080	122 212
2607	Kurşun cevherleri ve konsantreleri	59 332	40 900	49 477
3817	Karışım halinde alkalibenzenler, alkalinaftalenler	31 339	83 723	63 557
	Toplam (Diğerleri Dahil)	84 123 010	64 461 359	73 874 21

Kaynak: Trademap

Tablo 3 - İran İslam Cumhuriyeti'nin İthalatında Önemli Ürünler (1000 Dolar)

GTİP 4'lü	Ürün Adı	2012*	2013*	2014
1001	Buğday ve mahlut	1 709 863	1 301 464	2.402.632
1006	Pirinç	981 629	2 464 641	1.627.603
1005	Mısır	1 221 361	953 623	1.921.574
8517	Telli telefon-telgraf için elektrikli cihazlar	422 840	589 282	1.179.118
2304	Soya fasulyesi yağı üretiminden arta kalan küspe ve katı atıklar	929 166	1 531 155	1.547.219
9405	Diğer aydınlatma cihazları, lambalar, ışıklı tabela, plaka vb.	92 453	388 836	53.363
8703	Otomobil, steysin vagonlar, yarış arabaları	614 257	553 967	2.143.047
7208	Demir/çelik sıcak hadde yassı mamulleri-genişlik 600mm. Fazla	710 092	607 345	1.015.629
8708	Kara taşıtları için aksam, parçaları	984 844	610 357	671.272
7113	Kıymetli metallere ve kaplamalarından mücevherci eşyası	13 337	18 404	Belirtilmemiş
3004	Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	727 015	883 194	1.208.857
8414	Hava-vakum pompası, hava/gaz kompresörü, vantilatör, aspiratör	582 129	499 082	724.698
4202	Deri ve kösele vb. Den seyahat eşyası	72 696	305 703	4.047
1511	Palm yağı ve fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	797 712	787 338	133.101
8528	Televizyon alıcıları, video monitörleri ve projektörler	300 573	564 315	30.248
8481	Muslukçu, borucu eşyası-basınç düşürücü, termostatik valf dahil	717 406	449 169	284.392

7210	Demir/çelik yassı mamul, kaplı, sıvanmış (600mm. Den geniş)	479 838	436 266	474.035
3926	Plastikten diğer eşya	171 652	260 739	84.630
7304	Demir/çelikten (dökme hariç)dikişsiz tüp, boru, içi boş profil	597 541	350 871	420.544
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	288 270	255 250	575.468
8302	Adi metallerden donanım, tertibat vb. Eşya	95 374	199 651	71.995
8418	Buzdolapları, dondurucular, soğutucular, ısı pompaları	525 701	349 904	425.013
9999	Başka yerde belirtilmemiş ürünler	389 267	402 804	1.2623.716
1003	Arpa	440 463	198 930	423.854
3002	İnsan ve hayvan kanı, serum, aşı, toksin vb. Ürünler	316 921	310 722	302.930
5407	Sentetik iplik, monofil, şeritlerle dokumalar	219 673	359 972	169.272
9018	Tıp, cerrahi, dişçilik, veterinerlik alet ve cihazları	362 698	375 265	456.420
8413	Sıvılar için pompalar, sıvı elevatörleri	410 268	306 580	641.478
7209	Demir/çelik yassı mamul, soğuk haddelenmiş kaplanmış (600mm. Den geniş)	256 971	88 693	333.534
8701	Traktörler	297 886	41 037	400.110
4411	Lif levha, orta yoğunlukta	409 507	275 664	505.357
8415	Klima cihazları-vantilatörlü, ısı, nem değiştirme tertibatlı	358 118	266 614	305.418
0202	Sığır eti (dondurulmuş)	463 063	403 063	490.444
6910	Seramik musluk taşları, lavabolar, küvetler, bideler v	5 178	98 601	4.369
8421	Santrifüjle çalışan kurutma, filtre, arıtma cihazları	203 714	213 493	182.081
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	324 291	106 122	286.599
8479	Kendine özgü fonksiyonlu makine ve cihazlar	225 927	162 156	621.793
9403	Diğer mobilyalar vb. Aksam, parçaları	159 208	205 419	11.190
6402	Ayakkabı; dış tabanı, yüzü kauçuk ve plastik diğer	6 580	66 748	1.154
	Toplam (Diğerleri Dahil)	53 348 321	45 807 109	53.649.6

Kaynak: ITC Trademap

Tablo 4 - İran İslam Cumhuriyeti'nin Ülkeler Bazında İhracatı (1000 Dolar)

ÜLKELER	2012	2013	2014
Genel Toplam	84 123 010	64 461 359	65 711 781
Çin	24 869 408	25389 864	27 506 898
Hindistan	13 349 275	10 031 595	11 246 347
Türkiye	11 964 613	10 383 217	9 833 329
Japonya	7 965 683	6 930 974	6 177 242
Güney Kore	8 544 429	5 564 403	4 578 071
Afganistan	498 586	715 152	1 497 080
İtalya	2 880 456	182 433	585 148
Hong Kong	295 218	262 618	524 843
Tayvan	1 464 899	1 128 085	410 117
Almanya	478 339	377 949	359 079
Rusya Federasyonu	428 460	432 921	348 933
Umman	206 137	561 183	346 319
Kuwait	166 284	189 371	238 354
Ermenistan	219 486	187 570	206 373
Pakistan	120 338	167 777	185 731
İspnya	959 708	113 136	172 839
Azerbeycan	176 445	208 504	147 156
Gürcistan	100 087	129 855	122 625
Belçika	256 395	115 428	107 237
Kazakistan	51 181	83 688	93 936
Fransa	220 785	75 709	80 831
Mısır	45 143	36 353	64 303
İngiltere	183 160	44 219	59 176
Malezya	342 737	40 872	57 304
Ukrayna	67 400	83 727	52 650
Katar		52 056	50 773

Lübnan	38 353	42 024	50 084
Bulgaristan	5 697	2 400	43 413
Endonezya	773 508	99 047	42 548
Tanzanya	46 884	36 911	41 534

Kaynak: www.trademap.org

Tablo 5 - İran İslam Cumhuriyeti'nin Ülkeler Bazında İthalatı (1000 Dolar)

ÜLKELER	2012	2013	2014
Genel Toplam	53 348 321	45 807 109	55 554 899
Çin	11 598 799	1 4036 645	2 4340 266
Hindistan	2 572 134	5 433 901	4 404 314
Güney Kore	6 256 525	4 480 902	4 167 300
Türkiye	9 922 580	4 192 511	3 888 292
Almanya	3 307 315	2 506 274	3 235 865
İtalya	1 808 940	1 402 751	1 534 735
Brezilya	2 183 928	1 609 137	1 439 185
Rusya Federasyonu	1 900 387	1 168 616	1 322 247
Arjantin	983 661	1 102 961	928 825
Tayvan	652 588	645 026	908 161
Kazakistan	626 915	535 671	893 166
Ukrayna	1 164 713	793 925	703 423
Malezya	1 140 433	995 685	666 950
İsviçre	495 360	358 808	666 113
Fransa	1 032 692	655 380	601 703
Hollanda	462 692	340 197	497 996
Belçika	401 361	344 080	438 902
Endonezya	482 663	469 356	406 112
İspanya	639 140	417 986	392 739
Avustralya	443 629	267 376	324 692
Tayland	522 530	332 773	322 165

Litvanya	261 335	289 947	310 277
İsveç	141 728	188 190	307 950
Avusturya	268 489	220 850	270 244
Japonya	652 597	168 024	249 967
ABD	251 123	308 142	186 550
Sri Lanka	197 366	204 864	180 963
İngiltere	159 050	124 642	159 099
Singapur	220 339	158 550	139 294
Yeni Zelanda	212 956	142 238	135 335

Tablo 6 - Türkiye'nin İran'a İhracatında Başlıca Ürünler (1000 Dolar)

GTİP 4lü	Ürün Adı	2013	2014	2015
7113	Kıymetli metallere ve kaplamalarından mücevherci eşyası	17 779	818 503	857 622
4411	Lif levha, orta yoğunlukta	86 860	112 550	112 939
8708	Kara taşıtları için aksam, parçaları	62 197	78 254	83 876
8302	Adi metallere donanım, tertibat vb. Eşya	41 285	76 988	32 120
2402	Tütün/tütün yerine geçen maddelerden purolar, sigarillolar ve sigaralar	49 908	68 590	78 736
9999	Başka yerde belirtilmemiş ürünler	74 744	65 414	42 815
2403	Homonize edilmiş tütün ve tütün yerine geçen madde hülusalari	63 097	64 502	54.621
4811	Kağıt/karton, selüloz vatka ve selüloz liften tabakalar	48 153	60 661	40 269
4418	Bina, inşaat için marangozluk, doğrama mamulleri	13 688	59 704	17 996
8481	Muslukçu, borucu eşyası-basınç düşürücü, termostatik valf dahil	47 245	59 164	47 540
7216	Demir/alaşimsız çelikten profil	59 706	55 670	19 536
5407	Sentetik iplik, monofil, şeritlerle dokumalar	40 399	55 495	48 804
8455	Metalleri haddeleme makineleri, bunların silindirleri	48 620	52 896	15 463
3004	Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	84 782	43 171	23 962
3506	Diğer müstahzar tutkallar, yapıştırıcılar	64 350	42 842	41 420
8307	Adi metalden eğilip bükülebilen borular	792	37 395	811
9619	Bebek bezleri, kadın hijyenik ürünleri	18 304	37 076	82 852
3921	Plastikten diğer levhalar, yaprak, pelikül, varak ve lamalar	30 426	34 757	31 318
3916	Plastikten monofil, çubuk, profiller-enine kesiti > 1mm.	30 100	33 648	21 542

8536	Gerilimi 1000 voltu geçmeyen elektrik devresi teçhizatı	22 970	33 353	44 795
8409	İçten yanmalı, pistonlu motorların aksam-parçaları	21 756	29 169	24 826
3919	Plastikten, yapışkan levha, yaprak, şerit, lam vb. Düz şekilde	20 589	27 846	7 788
5603	Dokunmamış mensucat (emdirilmiş)	19 733	27 823	27 568
3925	Plastikten inşaat malzemesi	14 610	26 343	14 506
8431	Ağır iş makine ve cihazlarının aksamı, parçaları	24 108	26 229	21 434
6006	Diğer örme mensucat	1 649	25 955	17 266
8544	İzole edilmiş tel, kablo; diğer izole edilmiş elektrik iletkenleri; fiber optik k	15 057	25 900	10 436
4703	Sodalı ve sülfatlı odun hamuru	20 125	25 546	13 227
8418	Buzdolapları, dondurucular, soğutucular, ısı pompaları	7 057	24 989	25 482
3209	Sentetik polimerler esaslı; sulu ortamda eriyen/dağılan boya ve vernik	25 743	24 695	16 083
0802	Diğer kabuklu meyveler (taze/kurutulmuş) (kabuğu çıkarılmış/soyulmuş)	7 341	24 474	35 403
7013	Masa, mutfak, tuvalet, ev tezyinatı vb için cam eşya	11 565	24 391	14 939
9403	Diğer mobilyalar vb. Aksam, parçaları	19 956	24 098	26 800
8479	Kendine özgü fonksiyonlu makine ve cihazlar	14 529	24 090	1 732
4413	Yoğunluğu artırılmış ağaç (bloklar, levhalar, şeritler/profil halinde)	14 470	23 424	24 421
8516	Elektrikli su ısıtıcıları, elektrotermik cihazlar (şofbenler)	16 670	22 161	14 843
8414	Hava-vakum pompası, hava/gaz kompresörü, vantilatör, aspiratör	10 295	21 192	14 209
7604	Alüminyum çubuk ve profiller	15 699	20 514	20 412
3402	Yıkama, temizleme müstahzarları-sabunlar hariç	13 860	19 901	14 817
	Toplam (Diğerleri Dahil)	4 192 511	3 888 292	3 665 217

Tablo 7 –GSYİH'nin Sektörlere Göre Dağılımı

**Tahmin **Öngörü EIU Iran Country Report, Ocak 2014*

Sektör	2010	2011	2012	2013*	2014**	2015**
Tarım	8.8	4.0	4.4	4.3	4.3	4
Sanayi	7.4	-1.3	-5.6	-3,2	1,1	1,6
Hizmetler	4.0	-0.3	-3.1	-7,7	0,9	1,1

Tablo 8 – İki Ülke Arasındaki Ticaretin Altyapısını Düzenleyen Anlaşma ve Protokoller

Anlaşma / Protokol	Resmi Gazete Tarihi ve Sayısı	İmza Tarihi
Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Anlaşması		12.05.1980
Ekonomik, Sınai ve Teknik İşbirliği Anlaşması		09.03.1982
Ticaret Anlaşması	11.06.1997 (23016)	21.12.1996
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması (YKTK) Anlaşması	25.02.2005 (25738)	21.12.1996
Deniz Ticaret Seyrüsefer Anlaşması	15.06.1997 (23020)	21.12.1996
Gümrük Konularında İşbirliği ve Karşılıklı İdari Yardım Anlaşması	01.08.2001 (24480)	23.11.2000
Türk Eximbank-İran İhracat Garanti Fonu (EGFİ) Mutabakat Zaptı		14.06.2001
Türkiye- İnan 16. Dönem KEK Toplantısı Mutabakat Zaptı	17.04.2002 (24729)	26.12.2001
Çifte Vergilendirmeyi Önleme (ÇVÖ) Anlaşması	09.10.2003 (25254)	17.06.2002
Karma Ulaştırma Komisyonu Mutabakat Zaptı	22.01.2003 (25001)	26.09.2002
Veterinerlik Alanında İşbirliği Anlaşması	15.01.2003 (24994)	02.10.2002
Türkiye-İnan 19. Dönem KEK Toplantısı Mutabakat Zaptı		21.02.2007
Ortak Ticaret Komitesi 3. Dönem Toplantısı		13.12.2007
Türkiye-İnan Sınır Ticareti Ortak Komitesi 4. Dönem Toplantısı Mutabakat Zaptı		31.05.2008
Türkiye-İnan Sınır Ticareti Ortak Komitesi 5. Dönem Toplantısı Mutabakat Zaptı		12.10.2008
Enerji Mutabakat Zaptı		17.11.2008
Türkiye-İnan 20. Dönem KEK Toplantısı Mutabakat Zaptı		26.11.2008
Türkiye-İnan 4. Dönem Ortak Ticaret Komitesi Mutabakat Zaptı		27.04.2009
Türkiye-İnan Sınır Ticareti Ortak Komitesi 6. Dönem Toplantısı Mutabakat Zaptı		07.2009
Türkiye-İnan 20. Dönem KEK Toplantısı Mutabakat Zaptı		03.02.2010

Kaynak: T.C.İkonomi Bakanlığı

5. İran İle Ticarete Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Türk firmaları açısından uygun bir pazar olmasına rağmen, yoğun dış ticaret bürokrasisi ve mevzuatı, birtakım keyfi uygulamalar, piyasa ve denetim mekanizmasının işleyişindeki istikrarsızlık ve teknolojik yetersizlikler gibi sorunlar, İran pazarının firmalarımız için yeterli düzeyde sürdürülebilir olmaması sonucunu beraberinde getirmektedir. Devlet yapısının ağır işlemesi, kendini bütün alanlarda göstermekte ve yapılan işlemlerin nispeten uzun sürmesine yol açmaktadır.

İran'da çalışan yabancı personelden kanunda belirlenen miktarlar üzerinden vergi alınması ve bu matrahın yüksek olması, iş adamlarının karşılaştığı sorunlardan biri olup, yurt dışı çıkışlarında yatırımcılarımızdan istenen çıkış vizesi de bir diğer bürokrasiyi teşkil etmektedir. İkili ticarete karşılaşılan diğer sorunlar arasında ise; sınır kapılarındaki (özellikle Gürbulak) altyapı, personel, teçhizat ve donanım yetersizlikleri, İran'da bazı Türk ürünlerinin taklit edilmesi (cam mamulleri, hazır giyim markaları, bazı gıda maddeleri vb.), marka ve patent mevzuatının yetersizliği, Türk ve İran Bankaları arasında geçmiş dönemde yaşanan sorunlar nedeniyle teminat mektuplarının tanınmasında ve akreditiflerin açılmasında karşılaşılan problemler, standart ve kalite alanlarında karşılaşılan sorunlar yer almaktadır.

Orta Asya Cumhuriyetleri'ne yönelik ihrac ürünlerimizin sevkiyatında bir geçiş ülkesi konumunda olan İran ile kara taşımacılığı alanındaki ilişkilerimizde ortaya çıkan sorunlar, bu ülkelere yönelik ihracatımızı da olumsuz yönde etkilemektedir. Öte yandan, İran'ın Avrupa ülkeleri ile yaptığı ticarete Türkiye geçiş ülkesi konumunda olup, büyük bir TIR filosuna sahip olan İran, Türkiye ve Avrupa ülkelerinden yaptığı ithalatın İran plakalı araçlarla yapılması için zorlayıcı önlemler de almaktadır.

Türkiye ve İran'ın bazı ortak değerlere, kültürel benzerliklere ve ortak bir sınıra sahip olması ve İran'da çok sayıda Türkçe konuşan insanın bulunması gibi nedenlerle ticari ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi açısından büyük bir avantaj mevcut bulunmaktadır. Bu avantajın iyi değerlendirilmesi her iki ülke menfaatleri açısından da büyük önem taşımaktadır. İran nüfusunun yaklaşık % 40'ını Türk kökenli Azeri nüfus oluşturmaktadır. Özellikle Doğu ve Batı Azerbaycan, Ardebil ve Zancan eyaletlerinde Türkçe çok yaygın olarak konuşulmaktadır. Ayrıca, ülke genelinde geniş bir kitle tarafından Türk televizyonlarının izlenmesi nedeniyle Türkçe konuşabilen insan sayısı artmaktadır. Buna ilaveten Türk üniversitelerinden mezun olan çok sayıda İranlı meslek sahibi ve iş adamı, ilişkilerin geliştirilmesi açısından büyük bir potansiyel teşkil etmektedir. Ancak her ülkede olduğu gibi, İran'da da Türkçe bilmeleri avantajına sığınarak bazı küçük ölçekli firmalarımızı mağdur eden bazı kişilere rastlanabilmektedir. Bu nedenle İranlı firmalarla ticari bağlantı kuracak Türk firmalarına mutlaka yazılı bir sözleşmeye dayanarak, uluslararası ticari kurallar çerçevesinde, akreditifli çalışmaları ve İran'la ticari tecrübesi olmayan ihracatçılarımızın kesin bağlantıya girmeden önce mutlaka T.C. Tahran Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği ile irtibata geçmeleri tavsiye edilmektedir.

Özellikle İslam devrimi sonrası ticari yaşamın kendine özgü özellikler kazandığı İran'da ticari acenta ve distribütörlük aracılığı ile iş yapma biçimi oldukça yaygınlaşmıştır. Bu bakımdan İran pazarına girmek isteyen Türk iş adamlarının bu ülkede bulacakları bir acenta ya da aracı, çok işlerine yarayabilir. İran'a tekstil ve dokuma ürünleri ithalatı yasak olmasına karşın bu ülke piyasasının Türk malı kumaş ve giysilerle dolu olması, acenta ve distribütör yapısının pratik yararını kanıtlayan güzel bir örnektir. Nitekim fiyatları Avrupa ülkelerine göre ucuz sayılan ve kaliteli bulunan Türk ürünlerine de oldukça rağbet edilmektedir. Devletin ekonomideki ağırlığı sebebi ile tek ürünlü pazara sahip olan İran'da, lüks tüketim malları sınırlı sayıda bulunmakta ve cazip bir pazar olma özelliğini sürdürmektedir.

Son dönemde ülkemizde yaygınlaşan ISO 9000 standartları İran'da da geçerlidir. Öte yandan İran'a ihraç edilecek her nevi ambalajlı mamullerin üzerinde kolay okunabilir ve anlaşılabilir Farsça kullanım bilgilerinin bulunması, bu ülke yasaları uyarınca zorunludur. İran'da Merkez Bankası sıkı bir kambiyo kontrolü uygulamaktadır ve yaptığı ihracat karşılığı parasını Türkiye'ye transfer edecek olan iş adamlarının akreditif seçeneğini kullanmaları halinde İran Merkez Bankası onayını almaları zorunludur.

İranlı firmaların ithalat yapabilmesinin, alacakları döviz tahsisatı ve ithal iznine bağlı olması, yürürlükte olan ihracat karşılığı ithalat uygulamasının, ülkemiz için Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) ülkelerine kıyasla çok düşük oranda tatbik edilmesi, teyitli akreditif açılmaması, Türk bankaları tarafından verilen teminat mektuplarının İran bankalarınca kabul edilmemesi ve ayrıca İran'ın ithalat rejiminde çok sık değişiklikler yapılması iş adamlarımızın dikkate alması gereken diğer konular arasındadır.

10 Mart 2009 tarihli ve 27165 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar" ile bankaların konvertibl kabul edecekleri ve akreditif açacakları döviz cinsinin belirlenmesi ile ilgili Merkez Bankasının tek düzenleyici kurum olma özelliği kaldırılmış ve Merkez Bankası'nın yanı sıra tüm bankalara kendi işlemlerinde sözkonusu döviz cinslerini belirleme yetkisi getirildiği belirtilmiştir. Yine, yakın dönemde Fars Haber Ajansı, İran 'İhracatı Geliştirme Bankası'nın döviz sepetine Türk Lirası'nı da ekleme kararı aldığını duyurup, İranlıların bundan sonra, ihracat, ithalat ve bankacılık işlemlerinde istemeleri halinde Türk Lirasını kullanabilecekleri kaydedilmiştir.

Bununla beraber, gerek bankalarımızın çekinceleri ve gerekse de sağlıklı ödeme siteminin tam anlamıyla kurulamamış olması sebebiyle, ihracatçılarımızın İran'a yapacakları ihracatlarında ödemelerin garanti altına alınabilmesi ve İhracat Kredi Sigortası önem arz etmektedir. Bu meyanda, İran başta olmak üzere güneydeki komşu ülkelere yönelik olarak uygulanacak İhracat Kredi Sigortası limitlerinin mümkünse artırılması, bunun özellikle bölge ülkeleri ile ticaret yapan firmalarımıza duyurulması ve sigorta maliyetlerinin ihracatçılarımıza yüksek külfet getirmeyecek şekilde düzenlenmesi ile alternatif ödeme ve sigorta sistemleri üzerinde çalışmaların yapılmasının ikili ticarete firmalara cesaret vereceği düşünülmektedir.

İran'a yapılacak her türlü ithalatta İran Ticaret Bakanlığı'nın ve o ürün ile ilgili Bakanlığın izni zorunludur. Bunun yanında kimi dönemlerde iç fiyatları aşağı çekebilmek amacıyla özellikle bazı tarım ürünlerine ihracat yasağı getirilebilmektedir. Son olarak İran'da, özellikle Tahran'da, düzenlenen uluslararası ihtisas fuarlarına Türk ihracatçılarının katılması ve müteahhitlik hizmetleri alanında işbirliği yapılması tavsiye olunmaktadır. İki ülke arasında yer alan, başta Gürbulak olmak üzere, Esendere ve Kapıköy Gümrük Kapılarında yaşanan altyapı eksikliklerinin giderilmesine yönelik çalışmalar ise Gümrük Müsteşarlığı tarafından sürdürülmektedir.

İran'dan yurt dışına yapılacak döviz havalelerinde ve akreditif açılması işlemlerinde gerekli dövizin Riyal karşılığının bankaya yatırılmasını müteakip, banka vasıtasıyla Merkez Bankası'ndan temin edilmesi veya ihracatçı şirketlerin yaptıkları ihracat karşılığı yurt dışından temin ettikleri dövizin kullanılması önem arz etmektedir.

İran ile iş yapan firmalar peşin ödeme, akreditif, vesaik mukabili veya mal mukabili ödeme yöntemlerini kullanabilmekte olup; uygulamada iki çeşit ödeme yönteminin sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Bunlardan birincisi, ithalatçı İran firmasının gerçekleştireceği ithalat tutarında meblağı (ya da bu meblağa tekabül eden gayrimenkulü) bankasına bloke/ipotek ettirmesi ve bankanın da bu blokaj (ya da ipotek) karşılığında parayı yurt dışındaki ihracatçı firmaya transfer etmesi ve azami bir yıl sonra parayı ithalatçı firmadan tahsil ederek blokajı/ipteği çözmesi şeklindedir. Böylece ithalatçıların nakit ödeme sorunu aşılacaktır. İkinci ve daha riskli bir yöntem ise adeta bir banka ve bir gümrük komisyoncusu gibi çalışan "sarraf"ların aracı olarak kullanılmasıdır. Bu yöntemde ithalatçının ithal etmek istediği mala ilişkin ödemeyi çalıştığı sarrafa vermesinden sonra, ihracatçı da

malı sarrafın (ithalatçının değil) adına ve genellikle CIF teslim şekli üzerinden göndermektedir. Sarraf, gelen malı alıcısına, parayı ise satıcısına teslim etmekte ve bu işlem için önceden anlaşılan komisyonu alarak görevini tamamlamaktadır.

Bununla birlikte, 26 Temmuz 2010 tarihinde Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi tarafından alınan kararlar İran'a yaptırımlar konusunda ABD ve AB tarafından uygulanacak yaptırımlar önem arz etmekte olup, bu meyanda özellikle ödemelerin bankacılık kanalıyla yapılmasında bir takım endişeler firmalarımız tarafından dile getirilmekte ve bankalar akreditif konusuna sıcak bakmamaktadır. Bununla ilgili bu soruna bir çözüm bulunması konusu aciliyet arz etmektedir.